תורה אור

א]שעשה בה את המזיד כשוגג. איזו שפחה כל שחציה שפחה וחציה בת חורין שנאמר והפדה לא נפדתה דברי ר' ב](יהודה) ר' ישמעאל אומר זו היא שפחה ודאית, ר' אלעזר בן ג](עקב) אומר כל עריות מפורשות (א) ומשויר אין לנו אלא חציה שפחה וחציה בת חורין: **גמ'** מנלן דהיא לקי והוא לא לקי' דתנו רבנן בקורת תהיה מלמד שהיא לוקה, יכול שניהן לוקין תלמוד לומר תהיה היא לוקה והוא אינו לוקה ומנין דהדין בקורת לישנא דמלקות הוא? א"ר יצחק תהא ד] (בקראי) כדתניא גדול הדיינין מקרא, שני מונה, שלישי אומר הכהו. רב אשי אומר בביקור, תהיה כדתנן אין אומרין אותו אלא ה] במכות הראוין להשתלש. ת"ר בזמן שהאשה לוקה האיש מביא קרבן ו] אין האשה לוקה אין האיש מביא קרבן. מנלן? אמר רבא דכתיב ואיש כי ישכב את אשה שכבת זרע והיא שפחה נחרפת לאיש והפדה לא נפדתה או חופשה לא נתן לה מכדי עד הבא באיש קא משתעי קרא נכתוב ז] והביא את אשמו לה' ולבסוף לכתוב בקורת תהיה אמאי כתב רחמנא ברישא בקורת תהיה ולבסוף כתב והביא את אשמו לה'? ה"ק אם בקורת תהיה היא והביא ח] את אשמו לה' ואם לא תהיה בקורת לא יביא הוא את אשמו, אימא הוא מעטיה קרא אבל היא תילקי ותיתי קרבן? והביא את אשמו לה' כתיב. א"ר יצחק לעולם אינו חייב אלא על שפחה בעולה בלבד שנאמר והיא שפחה נחרפת לאיש ומאי משמע דהאי נחרפת לישנא דשנויי הוא? דכתיב ותשטח עליו הריפות ואב"א אם תכתוש ט] האויל במכתש בתוך הריפות בעלי. ויתנו ידם להוציא נשיהם ואשמים איל צאן על אשמתם. אמר רב חסדא (א) מלמד שכולן שפחות חרופות בעלו: איזוהי שפחה כו': ג)ת"ר והפדה יכול כולה ת"ל לא נפדתה י], יכול לא נפדתה ת"ל והפדה הא כיצד פדויה ואינה פדויה ג)חציה שפחה וחצייה בת חורין ומאורסת לעבד עברי דברי ב"ע ד)רבי ישמעאל אומר בשפחה כנענית הכתוב מדבר ומאורסת לעבד עברי, א"כ מה ת"ל והפדה לא נפדתה דברה תורה כלשון בני אדם, ר' אלעזר בן עזריה אומר כל עריות מפורשות לנו (ב) משוייר יא] לנו, חציה שפחה וחציה בת חורין ומאורסת לעבד עברי. אחרים אומרים לא יומתו כי לא חופשה בשפחה כנענית הכתוב מדבר ומאורסת לעבד כנעני. יב] לר' ישמעאל (בשלמא) והפדה לא נפדתה כדקתני דברה תורה כלשון בני אדם' אלא דקתני מאורסת לעבד עברי מנלן יג] דכתיב כי לא חופשה מכלל דהוא חופש; ר' אלעזר בן עזריה היינו ר"ע? לר' ישמעאל קאמר: לדידי בעלמא כוותיך סבירא ליה דדברה תורה כלשון בני אדם והכא שאני מכדי כתיב ליה קרא כי לא חופשה, והפדה לא נפדתה ל"ל ש"מ להכי אתא לחציה שפחה וחציה בת חורין; אחרים (בשלמא) והפדה לא נפדתה קסבר דברה תורה כלשון בני אדם אלא יד] (הא) דעבד כנעני מנלן? אמר קרא כי לא חופשה אם אינו ענין לדידה תנהו ענין לדידיה: **מתני'** טו] כל עריות אחד גדול ואחד קטן, טז] קטן פטור, אחד ער ואחד ישן, ישן פטור אחד שוגג ואחד מזיד שוגג בחטאת ומזיד בהכרת: **גמ'** והכא יז] (קטן) חייב? א"ר יהודה הכי קתני כל עריות אחד גדול ואחד קטן קטן פטור וגדול חייב והכא גדול נמי פטור מ"ט דהא מקשיין אהדדי. כל עריות אחדי יח] ניעור ואחד ישן, ישן פטור וכאן ישן. יט] (נמי) חייב? א"ר יהודה אמר רב הכי קתני כל עריות אחד ניעור ואחד ישן ישן פטור וניעור חייב וכאן אפילו ניעור פטור מ"ט דמקשיין אהדדי. תני תנא קמיה דרב ששת כ] עשו גומר כמערה, מתכוין כשאין מתכוין, כדרכה כשלא כדרכה, ניעור כישן. א"ל מאי קאמרת אי בשפחה חרופה קתני אמאי עשו גומר כמערה גומר בשפחה חרופה מיחייב כא] מערה לא מיחייב, ותו מתכוין כשאינו מתכוין כב] אי מכוונה מיחייבא אי לא לא מיחייבא, וכדרכה כשלא כדרכה נמי כדרכה בשפחה חרופה מיחייב ושלא כדרכה לא מיחייב מאי טעמא כג] שכבת זרע כתיב ומאי ניעור כישן כד] ואי בשאר עריות קא תני עשו גומר כמערה איפכא

א) [ע' תוס' ערכין לא: סד"ה התקין ותוס' גיטין לו: ד"ה בזמן] ב) גיטין מח: ג) [תוספתא פ"א ע"ש] ד) [גיטין מג·]

רש"י

ובשפחה אינו חייב אלא על גמר ביאה דשכבת זרע כתיב בה שראויה להזריע: וכל העריות חייב על כל ביאה וביאה · ובשפחה אמרו לעיל בפירקין (דף ט:) שמביא קרבן אחד על ביאות הרבה: ר' ישמעאל אומר שפחה · גמורה: כל העריות מפורשות · שכן בשאר חורין כה] ושיור אין לנו הוא ודאי משונה היא (ג) חליה שפחה וחליה בת חורין: **גמ'** תהא בקריאה · שכן קורין עליה והפלא ה' את מכותך שכן קורין על הלוקין במס' מכות (דף כב:): בבקורת תהיה · שאם אינה יכולה לקבל ארבעים אומדין אותה בבקור ובמחשבה: מכות הראויות להשתלש · כגון י"ח או כ"א או כ"ד שהיו מכין אותו שתי ידות כו]* (מלפניו ואחת מאחריו) ומקרא ילפינן לה במס' מכות (דף כג·): בזמן שהאשה לוקה · שגדולה היא ובת עונשין היא: אימא הוא מיעטיה קרא · מהדר אמתני' דקתני לא השוה אשה לאיש לקרבן אימא הוא מיעטיה קרא ממלקות דכתיב תהיה אבל היא אימא תילקי והייתי קרבן: לישנא דשינוי הוא · בהשהגית מברייתה: הריפות · דבר שמשנהג ע"י כתישה וכאן נמי ע"י אבר כז](משמש) הס: ויתנו ידם להוציא · פסוק הוא בספר עזרא (י): פדויה כח] [ואינה פדויה] · והפדה לא נפדתה משמע פדויה ואינה פדויה: לרבי ישמעאל מאורסה לעבד עברי מנא ליה · בשלמא לר"ע דמוקי לה בחליה בת חורין לא בעיא קרא דאיכא למימר מדחייב עלה רחמנא ודאי (ד) מאורסת היא מישראל דהא תפסו לה קדושין הילכך איכא למימר לעבד עברי נתקדשה שהרי רבו מוסרה לו בעל כרחו כדמפרש בקדושין (דף יד:) ולא לעבד כנעני שהרי אסורה לו אלא לרבי ישמעאל דאמר שפחה גמורה מאורסת לעבד עברי מנא ליה (דאמר לעבד עברי שהרי אסורה לו) דילמא לעבד כנעני דהא לדידיה שריא כט](לגמרי) טפי מעברי: אם אינו ענין לדידה · דהא כתיב (ויקרא יט) והפדה לא נפדתה: **מתני'** כל העריות · אם האחד גדול או האיש או האשה האחד חייב והאחד פטור ובשפחה אינו כן ובגמרא מפרש לה: שוגג בחטאת ומזיד בהכרת · ובשפחה נהי דאם הוא מזיד והיא שוגגת דפטורין הואיל ואינה לוקה כדאמרינן לעיל בקורת תהיה והביא את אשמו ואי לא פטורין, מיהו אם הוא שוגג והיא מזידה היא במלקות והוא באשם כדאמרי' בהאי פירקא דשוגג ומזיד הוין בבא על השפחה: **גמ'** והכא ל] חייב · בתמיה וכי קטן חייב בשפחה: דהא איתקוש להדדי · כדאמרן לעיל אם אין האשה לוקה אין האיש מביא אשם: לא] וכי ישן חייב · בתמיה: מערה לא מיחייב · דשכבת זרע כתיב בה: וכי מכוין מיחייב ואי לא לא מיחייב · דשכבת זרע בעינן ושאינו מתכוין כגון נפל מן הגג ונתקע אין ראוי להזריע: ואי בשאר עריות קתני איפכא מיבעי ליה . עשו מערה בעריות (ה)

תוספות

אין האשה לוקה · כגון שהיא שוגגת לב] וקטנה אין האיש מביא קרבן והא דאמרינן לג] *לרבות שוגג כמזיד היינו שוגג דאיש כמזיד אבל האשה צריך שתהא מזידה לד]: דהא מקשו להדדי · הלשון אינו מכוון דהאיש לה] הוקשה לאשה ולא אשה לאיש דהא כי האיש *כמו האשה חייבת כדאיתא בת"כ ואיש פרט לקטן יכול שאני מוציא בן תשע שנים ויום אחד ת"ל ואיש א"כ אשה לא איתקשה לאיש: באין מתכוין (לדרכה) פטורי · פירש הקונט' משום דש"ז כתיב ובאין מתכוין אינו ראוי להזריע כגון נפל מן הגג ונתקע וקשה מאן לימא לן דאינו ראוי להזריע לו] אלא האי טעמא משום שאנוס הוא:

הכי

תוספות תהא בקראי · תימה הלא לא מפרש שצריך לקרות בשעה שמלקין אם לא מכאן: מאורסת לעבד כנעני · לאו חקא דהא לא תפסו בה קדושין: ורבי ישמעאל בשלמא והפדה כו' דברה תורה כלשון בני אדם · וככי נמי קאמר בירושלמי לשונות כפולים הן והתורה דברה בהן הלך הלכת נכסוף נכספת גנב גנבתי ור"ע פליג ובכל דוכתא דקאמר הגיאא למ"ד דברה תורה כלשון בני אדם אלא למ"ד וכו' היינו ר' ישמעאל ור"ע:

עין משפט נר מצוה

[לעיל ט:]

כ"א סמוך ר"ל סמוך לאיש וע' בכס"מ

מג א מיי' פ"ט מהל' שגגות הל' א:

[צ"ל אלעזר בן עזריה כ"ה במשניות ובברייתא בסמוך]

מד ב מיי' פ"ג מהל' איסורי ביאה הל' יג:

מה ג מיי' פט"ז מהל' סנהדרין הל' יא:

[גם במשנה שבמשניות איתא והקורא קורא אם לא תשמר וגו' אלא משום דבברייתא מפורש קצת טפי גדול הדיינים וכו' ניחא למינקט בברייתא]

מו ד מיי' שם פי"ז הל' ב:

מז ה מיי' פ"ט מהל' שגגות הל' ב ופ"ג מהל' איסורי ביאה הל' יז:

מח ו מיי' פ"ט מהלכות שגגות הלכה א:

מט ז מיי' פ"ג מהל' איסורי ביאה הלכה יג:

נ ח מיי' פ"א מהל' איסורי ביאה הל"ט:

נא ט מיי' שם הל' יג:

נב י כ מיי' שם פ"ג הל' טו:

מסורת הש"ס

ע"כ שייך לעיל

[צ"ל רבי עקיבא וכ"ה במשניות וכן בברייתא בסמוך]

נ"ל מלאחריו ואחת מלפניו

נ"ל כג: מכות כג:

מכות כב:

ויקרא יט כ

ואיש כי ישכב את אשה שכבת זרע והיא שפחה נחרפת לאיש והפדה לא נפדתה או חפשה לא נתן לה בקרת תהיה לא יומתו כי לא חפשה והביא את אשמו לה' אל פתח אהל מועד איל אשם

◆

שיטה מקובצת

א]שעשה בה את המזיד כשוגג · פי' שהאיש מביא קרבן בין כשהוא מזיד בין כשהוא שוגג אבל אשה ודאי אם היא שוגגת פטורה [מן המלקות] והאיש מן האשם אלא ר"ל כשהיא מזידה · תוס': ב] ר' עקיבא ר"י אומר: ג] ר' אלעזר בן עזריה אמר כל העריות מפורשות שיור' ס"א משוייר אין: ד] בקראי ס"א בקריאה כדתניא: ה] אלא במכות הראוין: ו] אין האשה לוקה אין האיש מביא קרבן · גליון ה"ה נמי אם אין האיש מביא קרבן אין האשה לוקה דלקמן אמרינן כל העריות אחד גדול ואחד קטן קטן פטור וגדול חייב [והכא גדול נמי פטור] מ"ט דאיתקש אלמא סתמא קאמר דאיזה מהן שהוא קטן שניהם פטורים · מתוס' הרא"ש ז"ל: ז]נכתוב ברישא והביא: ח]היא והביא הוא את: ט] תכתוש את האויל: י] נפדתה אי לא נפדתה יכול כולה ת"ל: יא] משוייר אין לנו אלא חציה: יב] כנעני בשלמא לר' ישמעאל והפדה: יג] מנלן' הואיל ואמר ר' ישמעאל דאינה נפדית כלל מסתמא איירי קרא שמותרת לו דיותר מותרת לעבדים מישראל אבל לר"ע לא כן כיון דפדויה קצת אינה היתר כל כך לעבד כנעני כמו לעבד ישראל הואיל והתחיל לפדות במקצת יש עליה קצת דין בת חורין · תוס': יד] אלא דעבד כנעני הוא מנלן: טו] כל העריות אחד גדול' גליון תימה דלא תנא הך משנה לעיל בהדי הנך חילוקא דבין שפחה לשאר עריות והדר לתני איזו היא שפחה חרופה ואפשר משום דאינן מענין אחד · תוס' הרנב"ה: טז] הקטן פטור אחד ער וא' ישן הישן פטור א' שוגג וא' מזיד השוגג בחטאת והמזיד בהכרת: יז] והכא קטן חייב א"ר יהודה ה"ק כל העריות אחד: יח] אחד נער אות י' ו' נמחק וכצ"ל לקמן: יט] תיבת נמי נמחק: כ] ששת גמ"ר נ"ש סימן: כא] מערה לא מחייב · פרש"י משום דש"ז כתיב וקשה [אא"ה עיין תוס' ד"ה באין עכ"ה] ור"י פי' משום דהוא אנוס והשתא חוי פי' דברייתא הכי עשו גומר כמערה ומתכוין כלא מתכוין במאי בכדרכה ושלא כדרכה הוי האי דגומר ומתכוין ושלא כדרכה כמערה וניער כישן נמי אית ליה האי דינא וק"ק אמאי לא תני נער כישן עם מילתא דגומר כמערה קודם כדרכה (וניער) ושלא כדרכה תוס': כב] כג] עי' בחדושין: כד] כישן מאי ניהו ואי בשאר עריות קא תנית עשו: כה] חורין משוייר אין: כו] ידות מאחריו ואחת מלפניו: כז] אבר תשמיש הס"ד: כח] ואינה פדויה והפדה: כט] תיבת לגמרי נמחק: ל] והכא קטן חייב: לא] מה"ד וכאן ישן: לב] שוגגת או קטנה אין אות ו' נמחק: לג] דאמרינן לעיל לרבות: לד] מזידה והכי איתא בת"כ האיש קטן האשה לוקה ואי האשה קטנה האיש פטור: לה] דהאיש הוקש לאשה ולא אשה כו' האיש נמי פטור האשה חייבת תיבת כמו נמחק: לו] אלא הוי טעמא משום שאנוס הוא:

◆

רבינו גרשום

הרביעי שהוא תוך מלאות של שלישי לא חשיב כלום ולטעמיה דר' יהודה האשה שהפילה וולדות הרבה בב' ולדות מיירי בלבד: ולד ראשון גורם והוי עיקר לידה: פשיטא דהכי איתא · דבהכי פליגי ומאי קמ"ל כשתמצא: משום טפלת תאומים איצטריך ליה לאשמועי' דמספקא לן דסד"א בטפלת תאומים דבחד זימנא נתעברו והדא ליד' היא אימא מודה ר' יהודה לרבנן דהכא מולד שני מנינן קמ"ל כשתמצא דלעולם קסבר ר' יהודה דמולד ראשון מנינן: א)בטומאה וטהרה · לענין ימי טומאה וימי טהרה מאי קא חשיב ר' יהודה וולד שני: דכיון דלא יצא שעה הראויה להקריב קרבן של ראשון קודם שהפילה שני אלא בתוך מלאות הפילתו: ומפסק ימי טומאה דשני ימי טהרה של ראשון וכשישלמו ימי טומאה של שני טמלא ימי טהרה דראשון ומוסיף ליה ימי טהרה כנגד אותן ימי טומאה של שני שהיו בימי טהרה דראשון ואחר כך הדר מני ימי טהרה לשני והיינו קולא שהראשון אינו מאבד כלום מימי טהרה אע"פ שהיו ימי טומאה של שני בתוכם: או דילמא לר' יהודה חומרא הוא דאית ליה · שהוא מחמיר יותר מרבנן דלרבנן אינה מביאה קרבן לעולם אלא על האחרון ולר' יהודה מביאה על הראשון ועל השלישי וכיון שמחמיר גבי קרבן מחמיר נמי לענין טומאה וטהרה דאין סורעין לראשון ימי טהרה כנגד ימי הטומאה דשני אלא ימי טומאה דשני לא מפסקי אלא עולין בחשבון ימי טהרה דראשון דאמרינן לענין טומאה ולד שני כמאן דליתי' דמי: יולדת שוחטין את פסחה וזורקין דמו בשבילה ביום מ' לזכר וביום פ' לנקבה וקשה לר' לא מישתכח היכא הוי [illegible] וק"ל ביום מ' לזכר וביום פ' לנקבה היכי שוחטין עלה עד כאן טמאה היא לענין קרבן דעדיין לא יצאה שעה שראויה להביא בה קרבן שאינה מביאה קרבן עד יום מ"א או עד יום פ"א: ואמר רב חסדא [illegible] תניא כלומר הא ברייתא דשוחטין עליה ביום מ' מתרצתא היא והכי הויא כגון דילדה [illegible] והאי דקתני ביום ארבעים לזכר ביום מ' לזכר שני דהוא יום מ"א לזכר ראשון ויום פ"א [illegible] ור' יהודה היא דאמר ולד שני כמאן דליתיה דמי וכבר הוי יום מ"א הלכך שוחטין עליה [illegible] סבירא ליה לר' יהודה כו': לאורתא נמי · ליל פ"א שהוא פסח לא מצי אכלה דאע"ג [illegible] לילה מחוסר זמן להקרבה הוא ומחוסרת כפורים היא אלא לאו ש"מ כו': לעולם' סבירא ליה [illegible] [ודקשיא לך] אמאי שוחטין עליה דכי תניא ההיא דשוחטין עליה בפסח הבא בטומאה דרוב [illegible] הוו ועשוהו בטומאה והואיל ובא בטומאה מצי אכלה מיניה: ומי אכלה והתנן · לא [illegible] זבות נידות ויולדות דאינו נאכל בטומאה אלא לציבור טמאי מתים בלבד: האי דקתני לא [illegible] זבות נדות ויולדות דלא אכלי בימי טומאה בדלא טבילו כשעדיין לא טבלו וכי קתני [illegible] ביום מ' משום דכבר טבלה: אי הכי · דטבילה גורמת משמיני דילה כשטבלה בו חזיא [illegible] אמאי נקט יום מ' משום דכבר טבלה לזכר לא משמיני ועד מ' לא חזיא למשחט עליה [illegible] דזב כזב גמור דמי דלא מצי למישחט עליה עד הערב שמשו הכא נמי טבול יום דיולדת [illegible] שמיני ועד יום מ' הוי כיומא אריכא והיינו טבול יום ארוך דאמר במס' נדה · ולא חשיב עד יום מ' לערב: אי הכי ביום מ' נמי לא חזיא לאורתא דהא מחסרא כפרה: לאיי ביום מ' חזיא · לאורתא דקסבר מחוסר כפורים דזב לא כזב דמי ומצי שחיט עליה אף מחוסר כפורים דיולדת [illegible] במסכת זבחים מחוסר כפורים דזב כזב דמי היכי מתריץ לה' שוחטין עליה ביום מ' לזכר: רבא מתריץ לה ביום מ' ליצירת זכר כלומר אם מיום שטבלה נתעברה והפילה ליום כ' שיש לחוש [illegible] היתה טפלת למחר ליום מ"א ואם היה זכר היתה צורתו ניכרת כר' ישמעאל דאמר דוכר נגמרת ליום מ"א ונקבה לפ"א ועכשיו כיון שהפילה יום אחד קודם גמר הצורה לא חשיב ולד הילכך שוחטין [illegible] ביום מ' ליצירת זכר או ביום פ' ליצירת נקבה: סוף סוף · אמאי שוחטין עליה בשהפילה ביום מ' תיפוק לי דאין שוחטין בטומאה משום נדה דכל יולדת נדה היא: בלידה יבישתא · שלא היה בה דם [illegible] דם פשיטא דשוחטין: מהו דתימא אי אפשר לפתיחת הקבר בלא דם · וראתה דם ואיבדתו: קמ"ל דאפשר לפתיחת הקבר בלא דם: יכול בין רצופין · (כולן)כולן ששים בלא הפסק והוא חומרא דהיינו [illegible] והזורה והפילה בתוך ימי טהרתה של ראשונה ובאו ימי טומאה של שני בחשבון הששים ונפחתו בימי טהרה · אי אמרינן ששים בעינן רצופין עולין ימי טומאה של שני בתוך ימי טהרה של ראשון [illegible] יכול ששים בין מפוזרים היינו לקולא כלומר שמפסיקין ימי טומאה של שני ימי טהרה דראשון וחוזרין ומשלימין ימי טהרה דראשון לאחר ימי טומאה דשני ואינה מפסדת כלום מימי טהרה: ת"ל יום

איבעי

הגהות הב"ח

(א) במשנה מפורשות ומה שיור אין לנו אלא חציה: (ב) גמ' מפורשות לנו ומה משייר: (ג) רש"י ד"ה כל העריות וכו' משונה היא כצ"ל: (ד) ד"ה לר' ישמעאל וכו' ודאי מאורסת היא מישראל דהא לא תפסו בה קדושין: (ה) ד"ה ואי בשאר עריות וכו' עשו כמו כגומר שלא כדרכה כלשה חייב:

נושא
מנלן דקה האשה (השפחה) נלקה ולא האיש [illegible]

נושא
מנלן דקה בזמן שאשה (נשפחה) נלקה האיש מביא קרבן

נושא
לעולם אינו חייב אלא אם כן היא (השפחה) היתה בעולה

נושא
דעות תנאים במאי שפחה חרופה

נושא/מגבה
ביאור הדעות שהוזכרו בברייתא בזמן שפחה חרופה

נושא
[illegible]